

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת יתרו

תורה

חובת האדם ללמוד מהנהגת גדולי הדור וחובת הדוגמה האישית:

שמוות פרק יט (י) ויאמר יקוק אל משה כל אל העם וקדשתם היום ומזרז וכבסו שמלתם: (יא) והיו זכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד יקוק לעיני כל העם על הר סיני: (יב) והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר מות ימות: (יג) לא תגע בו יד פי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יזויה במשה היכל המה יעלו בהר: (יד) וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם וכבסו שמלתם: (טו) ויאמר אל העם היו זכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה: (יז) ויצא משה את העם לקראת האלהים מן המזוזה ויתיצבו בתוהתית ההר: (כ) וירד יקוק על הר סיני אל ראש ההר ויקרא יקוק למשה אל ראש ההר ויעל משה: (כא) ויאמר יקוק אל משה רד הער בעם פן יהרסו אל יקוק לראות ונפל מפניו רב: (כב) וגם הכהנים הנגשים אל יקוק יתקדשו פן יפרץ בהם יקוק: (כג) ויאמר משה אל יקוק לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדתה בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו: (כד) ויאמר אליו יקוק כל רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלת אל יקוק פן יפרץ בם: (כה) וירד משה אל העם ויאמר אלהם:

שאלות:

- א { יש לשאול הרי משה הזהיר את בני" בפסוק י"ד כאשר צוה אותו השי"ת וא"כ מדוע הקב"ה חוזר בפסוק כ"א לבקש ממנו להזהיר שוב את בני"?
- ב { עוד צריך להבין כיצד משה משיב לקב"ה בפסוק כ"ג שאין צורך להזהיר הרי השי"ת יודע מה לעשות?
- ג { וכיצד שיכנע השי"ת את משה שבכל זאת צריך להזהירן?

תירוץ בעלי התוספות שסמכו שהם יהיו איתם וישמרו עליהם:

וּכְתַבּוּ לְתַרְץ בַּדַּעַת זְקֵנִים מִבְּעַלֵּי הַתּוֹסֵפוֹת שְׁמוֹת פִּרְשֵׁי יִתְרוֹ פֶּרֶק יֵט פִּסּוֹק כֹּא וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה רַד הַעֵד וְגו' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא יוּכַל וְגו'. תימה מה השיב לו משה להקב"ה וכי לא מצינו כמה מצות שיש בהן כמה אזהרות. ועוד על מה השיב לו הקדוש ברוך הוא אחרי כן לך רד וכו' ועלית. וי"ל הפשט דקרא לפי שלא התרה משה את ישראל על מצות הגבלה שהיא במיתה רק על מצות פרישה הזהירים כמו שתמצא למעלה לפיכך אמר לו הקדוש ברוך הוא לך העד בעם דיותר היה לך להזהירם על מצות הגבלה שהיא במיתה יותר מן המצות כולן ועל זה השיב לו לא יוכל העם לעלות כי אתה העדות בנו וגו' כלומר גם אני ואהרן בכלל ציווי ההגבלה וכיון שנהיה עמהם שם נתרה בהם ולא יעלו ועל זה השיב לו הקדוש ברוך הוא לך רד ותזהירם מעתה ועלית אתה וגו' כלומר לא תהיה עמהם בשעת מעשה ולא יהיה להם מי שיזהירם מיד וירד משה ויאמר אליהם מצות הגבלה: וכן"כ בפירוש הרא"ש על התורה שמות פרשת יתרו פרק יט פסוק כא.

התורה מלמדת כי חובת האדם ללמוד מהנהגת גדולי הדור:

אולם עוד יש לבאר את הדברים לענ"ד שמשה רבנו טען להבנתו שגם למשה ואהרן אין רשות לעלות להר, א"כ אין צורך להזהיר את בני" שלא יעלו כי מי יראה שאפילו משה ואהרן אינם עולין וילך ויעלה, כיון שבנ"י כיבדו את מנהיגם, כעין שמצינו בקבלת פני יתרו שכתוב בשמות פרק יח (ז) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְאֵת חַתָּנוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשָּׂק לֹו וַיִּשְׁאַלֹו אִישׁ לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֱהָלָה: ופרש"י שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק ז ויצא משה כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה, כיון שיצא משה יצא אהרן נדב ואביהוא, ומי הוא שראה את אלו יוצאין ולא יצא: ללמדנו שאין ספק שהדוגמה הן גדולי הדור וכל אשר יעשו כך צריך לעשות.

מדוע בתחילה משה הזהיר רק שני דברים ולא שלושה:

וזהו הטעם שמשה רבנו למרות שהשי"ת צוה אותו להזהיר את בני" בשלושה דברים והתקדשתם והיו נכונים והגבלת את העם, ומשה רבנו בפועל בתחילה הזהיר רק על שני דברים על קדושה והכנה אבל על הגבלה לא הזהיר, וכיצד לא קיים את ציווי השי"ת? אולם בהיות והבין שגם הוא לא יעלה ידע שאזהרה השלישית

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

להגביל יקיים אותה במה שהוא ואהרון יהיו איתם בתחתית ההר ומי יעז לעלות, אולם השי"ת אמר לו אתה ואהרון תעלו להר וממילא אין להם את הדוגמה האישית ממנהיגם לכן צריך להזהירם וירד להזהירם.
המודל לחיכוי הם גדולי הדור:

נמצינו למדים שהדרך הנכונה היא לראות ולחכות את הנהגת גדולי ישראל ולא להמציא הנהגות יותר ממנהיגי הדור כיון שבזה מקלקל את האמונת חכמים וגורם לו להפר את המשמעת לגדולי הדור מתוך התחושה המתחוללת בליבו שהוא נעלה יותר מהן בהנהגותיו וממילא מזלזל בדבריהם, ובפרט בימינו שיש רבים שחוזרים בתשובה ומרוב התלהבות רוצים להיות מלאכים וממציאים הנהגות שונות ומשונות מתוך מחשבה שהן עלו והתעלו יותר מכולם, ואין זה אלא יוהרא ויצא שכרו בהפסדו בהיות ועי"ז אינו מקבל את דעת תורה מאחר וחושב שהם עדיין לא הגיעו לדרגתו, זאת ועוד שלמרות שבזמן ההתלהבות עושים איזו הנהגה של חסידות אך לאורך הזמן מתחרט כי מבין שהדבר קשה, וכן אחרי הכל הרגליו וטבעיו שהושרשו בתוכו אינם נעלמים ברגע אלא זה מצריך עבודת פרך על המידות לשונתם וכבר אמר הגרי"ס יותר קל ללמוד את כל הש"ס מלתקן מידה ותכונה שלילית אחת וממילא נפגש עם כל מיני מצבים שאינו מצליח לעמוד בניסיון וחוזר לסורו ומחלל שם שמים שמצד אחד עושה מעשה חסידות מופרזת ומאידך נופל בזוטות, אולם הדרך הנכונה שאל אביך ויגדך זקנך ויאמרו לך לראות וללמוד מעיני העדה כיצד עליו להתנהג ולהנהיג את בני ביתו ועל דבר זה אמרו חז"ל ואל תהיה חסיד הרבה דור דור ודורשי ויפתח בדורו כשמואל בדורו וכמ"ש בתורה והלכת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם כי הציווי לכל הדורות עד סוף בריאת העולם להעתיק דרכי הנהגת גדולי ישראל.

הדוגמה האישית:

עוד נלמד מכאן שהדוגמה האישית היא המוסר הכי גדול כיון שכאשר האדם מדבר ומוכיח לא תמיד יודע איך וכיצד לדבר הן בסגנון והן בטון, לעומת זה הדוגמה האישית חודרת עמוק אצל הרואה כיון שהוא מפנים את הדברים בצורה שהוא מבין, ולכן משה רבנו אמר לקב"ה אם אנחנו בכלל הציווי ולא נעלה להר מי יראה אותנו ויעיז לעלות כך שציוי השלישי של והגבלת את העם אני מקיים בגופי שזה יותר גדול מדיבור, והקב"ה הסכים איתו אלא שהבהיר לו כי הוא אינו בכלל הציווי ולכן חייב לצוות ולהזהיר את בני". ולכן כל אדם תלוי בו חינוך בניו בזה שהוא מראה בהנהגתו את ערכו לתורה ולתפילה כי לא יתכן שהוא יזלזל ויתן ערך לדברים אחרים ויבטל שיעור תורה לכל צורך וידרוש מבנו יותר ממה שהוא עצמו עושה כי טול קורה מבין עיניך.

מעשה שסיפר הבא"ח בנפלאים מעשיך

וכמעשה שסיפר הבן איש חי בספרו נפלאים מעשיך שהיה אבא שהיה רגיל להעניש את בנו על כל מעשה ופעם ראה את בנו שהתיישב לאכול בלי נטילת ידים וכעס עליו תפסו ברגליו ולקח השוט להכותו וכאשר התכוון להכות את רגליו השוט פגע באצבעות ידיו של האבא ומאוד כאב לו ונאנח מהכאב ובנו העיר לו עד שהוא מכהו על נטילת ידים הקב"ה גרם שתכה את ידך שאינך מקפיד ליטול ידים וטול קורה מבין עיניך.

מעשה עם הסטייפלר זצ"ל:

לפני שנים רבות שאלתי את הסטייפלר זצ"ל בענין חינוך הבנים מה עלי לעשות בשולחן שבת בכדי לחנך את הידים האם ללמוד איתם מוסר ואו דבר אחר, והשיב לי כי החינוך והמוסר הכי גדול שיש הוא הדוגמה האישית שכאשר האדם משתדל להיות דוגמה באכילתו ובדיבורו ובברכתו הרי זה מוסר השכל שחודר עמוק אצל הילדים הרבה יותר מתוכחות מוסר שפעמים רבות הן פוגעות ומשיגים הפוך מהמטרה.

מוסר השכל:

נמצינו למדים שני דברים דבר ראשון שחובתו של האדם כאשר מסתפק בהנהגתו שאל אביך ויגד זקנך ויאמרו לך ולהתבונן בהנהגת גדולי הדור ולהעתיק את מעשיהם ולא להתיימר להיות יותר טוב מהם ועכ"פ לפחות בדברים שהן גלויים לעיני כל דבר המביא אותו ליוהרא. דבר שני שצריך לדעת שיסוד החינוך הוא הדוגמה האישית ולהיות בדרכיו ומעשיו ספר מוסר מהלך ליוצאי חלציו וזה המוסר הגדול ביותר.

בידידות ואהבה

מרדכי מלכא